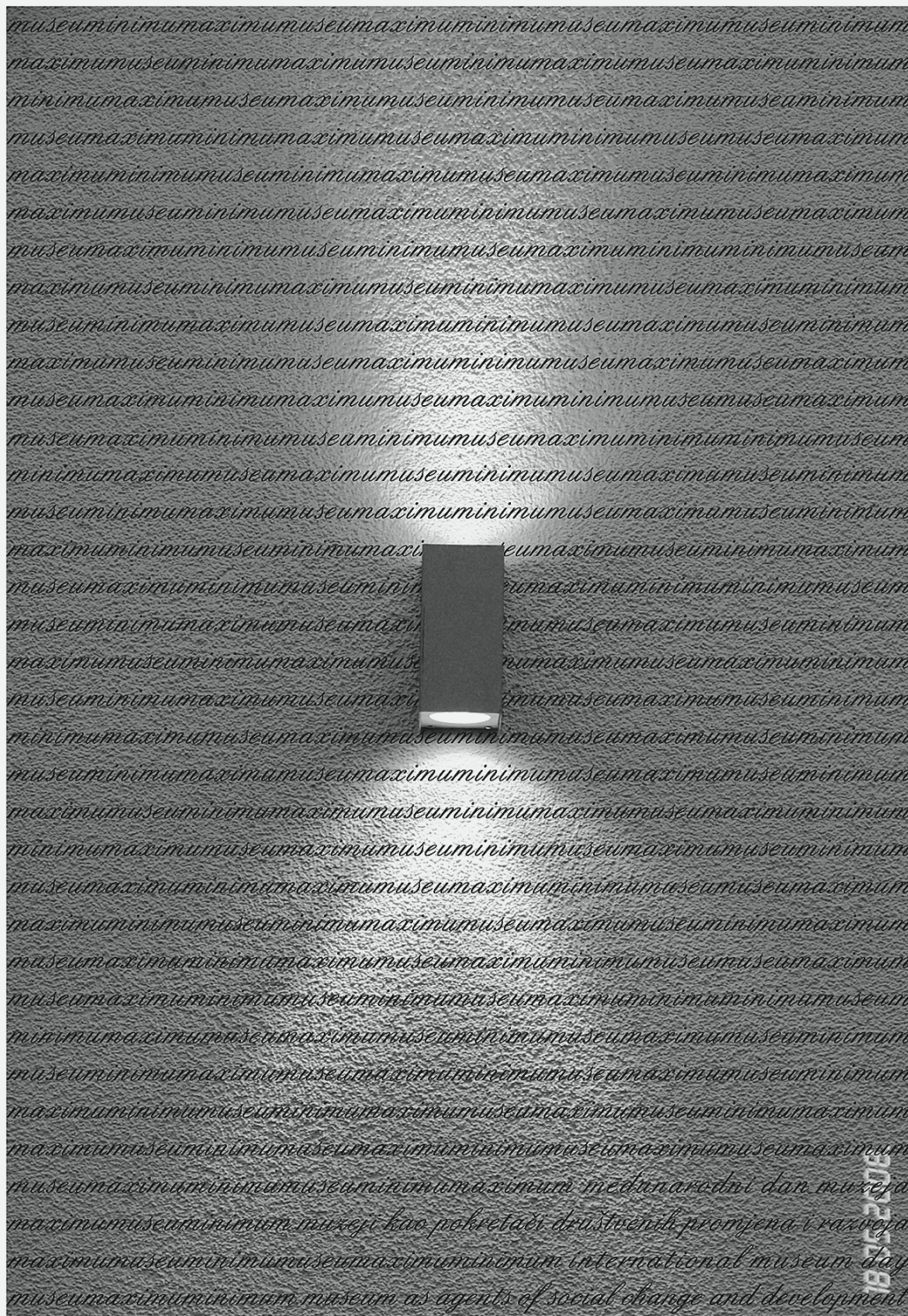

sl.1. Plakat za Međunarodni dan muzeja 2008., u izdanju Muzejskog dokumentacijskog centra, HNK ICOM-a i Hrvatskog muzejskog društva.

MEĐUNARODNI DAN MUZEJA 2008.

Tema: *Muzeji kao pokretači društvenih promjena i razvoja*

TONČIKA CUKROV □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

Muzejsku scenu Hrvatske od sredine travnja do 18. svibnja, dana kojim se obilježava Međunarodni dan muzeja, tradicionalno definiraju događanja organizirana uz tu prigodu. Muzejski dokumentacijski centar inicirao je 2008. tu manifestaciju po 28. put, i to u znaku preporučene ICOM-ove teme *Muzeji kao pokretači društvenih promjena i razvoja*. Njome je potaknuto razmatranje uloge muzeja u zajednici te je upozoreno na njihov doprinos suvremenom razvoju društva. To je i razlog da su muzeji u tom razdoblju realizirali različite projekte kojima je poticana interakcija sa zajednicom.

Broj institucija - muzeja i galerija uključenih u obilježavanje posljednjih se godina ustalio na stotinu, a ukupan se broj događanja povećao. Izvještaji za 2008. pokazuju da je realizirano oko 20% više različitih zbivanja (240). Analiza upućuje na podatak da su organizacije izložbi standardno zastupljene (85), kao i određen broj drugih aktivnosti - ekspertiza, foruma i izleta no učestalija su druga događanja kao što su radionice (38), igraonice (15), prezentacije (39), priredbe (18), predavanja (19), koncerti (6), akcije (9), a posebno manifestacije (11).

Muzeji su na različite načine obradili temu, ali neke od njih zasigurno treba izdvojiti jer su u tome bili originalni i prije svega inspirativni za zajednicu u kojoj djeluju.

Malobrojni su bili muzeji koje je, poput Muzeja grada Iloka, ovogodišnja tema potaknula na širu društvenu akciju i u danom trenutku Muzej je postao mjesto susreta i mjesto društveno-političke rasprave. Povod akciji bilo je isticanje problema mladih. Posljednjih godina oni radi školovanja ili zaposlenja u većem broju napuštaju grad, zbog čega on gubi dio svoje aktivne populacije. Muzej je pokrenuo akciju koja je imala nekoliko faza - anketiranje mladih, analiza ankete i prezentacija rezultata relevantnim gradskim institucijama i njihovim predstavnicima, kao i organiziranje alternativnih sadržaja koji potiču kreativnost i otvaraju prostor za sadržajni život u gradu.

Muzej moderne i suvremene umjetnosti također se angažirano postavio prema temi obilježavanja Međunarodnog dana muzeja te ju je ilustrirao izložbom *Fragmenti – izbor djela slovenskih umjetnika u zbirkama MMSU-a*. Izložba je organizirana u povodu slovenskog predsjedavanja Vijećem Europske unije, a bila je dio programa obilježavanja Dana slovenske kulture u Rijeci. Upozorila je na kvalitetan kulturološki dijalog slovenskih umjetnika s MMSU-om.

Anketiranje posjetitelja (različitih dobni struktura), koje su proveli Muzej Moslavine u Kutini i Gradski muzej Sisak, nisu potaknuli značajniju društvenu akciju kao u prethodnom primjeru, ali su ti muzeji dobili uvid u to kako ih vide njihovi posjetitelji i u kojem smjeru valja djelovati.

Primjer Lubenica na otoku Cresu pokazuje da je potrebno dugo vrijeme sustavnog djelovanja u određenoj zajednici da bi inicijativa za osnivanje novog muzeja dobila realnu potporu. Riječ je o Muzeju ovčarstva, zamišljenome kao etno-eko muzej, prvi takve vrste u nas. Projekt vodi Centar za održivi razvoj Ekoparka Pernat te poduzima akcije kao što su organizirana događanja u povodu ovogodišnjeg obilježavanja Međunarodnog dana muzeja. Događanja su bila namijenjena široj javnosti i stručnjacima - izložba *Muzej ovčarstva: tradicija - znanje - edukacija*, izložba doniranih plakata MDC-a objavljenih u povodu Međunarodnog dana muzeja i stručna rasprava o osnivanju i muzeološkoj interpretaciji budućega muzeja.

Treba naglasiti da je Muzej ovčarstva specifična vrsta etno-eko muzeja koji obuhvaća ustrojavanje određene regije u zaštićeno - muzejsko područje u kojemu se čuva autohtonost prirodnoga i kulturno-povijesnog naslijeđa, kao i lokalnoga gospodarstva (ovčarstva). To podrazumijeva i obnavljanje tradicionalnih djelatnosti, s ciljem osnaživanja ekoloških potencijala sredine i njegovu održivost, što u konačnici pridonosi razvoju kraja u kojemu je započeo proces depopulacije. Koristi od osnivanja takvog muzeja u nekoj zajednici mogu biti višestruke, posebno na gospodarskome i socijalnom području, a dobiva se i posve nova kvaliteta turističke ponude otoka Cresa. Iako nisu doprinjele njegovoj institucionalizaciji, brojne aktivnosti koje se godinama poduzimaju u vezi s tim suvremenim konceptom etno-eko muzeja sve više približavaju njegovu budućnost prostoru ostvarivoga.

Ove su godine malobrojni muzeji koji su, prema uobičajenoj praksi u nas, u sklopu obilježavanja Međunarodnog dana muzeja otvorili za javnost stalni postav ili neki njegov dio. Jedan od takvih primjera je Sakralna zbirka u Muzeju grada Koprivnice, koja je dugo bila na restauraciji i rezultat je međuinstitucionalne suradnje i pluridisciplinarnog pristupa zaštite baštine.

Muzeji često naglašavaju brojne probleme iz svoje svakodnevnice. Tako je Gradski muzej Vinkovci ovom prigodom upozorio na važnost brige o marginaliziranoj vrijednoj sakralnoj baštini. Središnje događanje edukativno-zabavnog karaktera bilo je organizirano u Crkvi sv. Ilije - na Meraji (13. /14. st.). Uz razne sadržaje koji su se organizirali u tom prostoru održan je i forum na kojemu se željelo pokazati da bi trebalo nastaviti započetu obnovu tog spomenika nulte kategorije. Prenamjena sakralnog objekta u novi vinkovački muzejski prostor dobar je prijedlog s foruma, za koji se nadamo da će u skoroj budućnosti zaživjeti.

U muzejskoj praksi uočava se trend organiziranja manifestacija koje privlače veći broj heterogenih skupina posjetitelja jer su atraktivne i zabavne. Takvima pripada i međunarodna manifestacija *Noć muzeja*, koja je u 2008. g. provedena 17. svibnja, a odazvala su se samo četiri hrvatska muzeja. Manifestacija je organizirana pod pokroviteljstvom Vijeća Europe, u koordinaciji Francuske muzejske direkcije i uz potporu ICOM-a.

sl.2. Pozivnica za otvorenje Zbirke sakralnih umjetnosti, muzej grada Koprivnice.

U povodu ovogodišnjega Međunarodnog dana muzeja manifestacija *Sepomaia viva*, u organizaciji Muzeja Umaga, održana je u Puli, a posljednjih je godina bila prezentirana u gradovima na obali. Ona je dobar primjer *living history* projekta, u kojemu je na živopisan način interpretirana antička tradicija.

Manifestacija *Dan otvorenog muzeja*, organizirana u Gradskome muzeju Virovitica (17. svibnja 2008.), preispitivala je tradicionalne granice javnoga i privatnoga unoseći u muzej kao javnu instituciju ono što uvrješeno vežemo za intimni prostor. Stoga je u organizaciji programa jutarnje otvorenje izložbe pretvoreno u *Doručak u muzeju*, a popodnevno vrijeme, prikladno za kavu i čaj (17 sati), osmišljeno je za prigodno *Književno druženje*.

U primjeru Lovačkog muzeja Hrvatskoga lovačkog saveza u Zagrebu također su bile pomaknute granice funkcije prostora muzeja. Muzej je postao mjestom "trgovanja", ali i mjestom razmjene stručnih informacija te korisnih i vrijednih priča. U Muzeju je na Međunarodni dan muzeja organiziran ekološki sajam, na kojemu su izlagači bili lovci - pripadnici Hrvatskoga lovačkog saveza te brojni prijatelji Muzeja koji se bave izradom proizvoda od divljači, proizvodnjom ljekovitih napitaka, izradom umjetnina s motivima iz prirode i sl.

Financiranje muzejskih projekata jedan je od gorućih problema muzejskih institucija. Suvremeno društvo sve više zahtijeva i tržišno orijentirane muzejske institucije, pa je pitanje može li u nas muzej kao neprofitna institucija djelovati na taj način. Primjer Muzeja Međimurja u Čakovcu ilustrira da je to u nekim situacijama moguće. Taj je muzej za financiranje posebnih popratnih događanja koja pridonose oblikovanju međimurskoga kulturno-povijesnog identiteta osmislio način kako uključiti širu zajednicu (gospodarstvenike, pojedince i dr.). Projekt pod nazivom *Kultura d.d.* postao je tržišno orijentirani proizvod te su se neki dijelovi, tj. projekti, ovisno o njihovoj pojedinačnoj prepoznatljivosti i povjerenju u kvalitetu, na "prodavali" tržištu poput dionica. Sudjelovanje u "dioničarstvu" projekata na taj je način donosilo sredstva za njihovu realizaciju.

Vojni muzej MORH-a Zagreb svoju je aktivnost usmjerio prema zagrebačkoj publici, kojoj je na Međunarodni dan muzeja priredio jednodnevnu izložbu pješačkog naoružanja, ručno izrađenoga u Domovinskom ratu. Dobra informiranost javnosti pridonijela je i velikom odazivu posjetitelja u inače nedostupnom izlagačkom prostoru Muzeja u Hrvatskomu vojnom učilištu Manjež. Mogućnost sudjelovanja u nagradnoj igri sigurno je dodatno povećala broj posjetitelja jer je to uvijek atraktivan način za privlačenje različite populacije. Natjecanju u rastavljanju oružja odazivali su se spretniji posjetitelji svih dobi i predznanja.

Posjetiteljima, ali i medijima, vrlo su atraktivna gastronomska događanja, što je ove godine pokazao primjer promocije knjige *Oliva's cookbook* (Gradski muzej Vinkovci). Koncerti i priredbe također privlače brojnu, netipičnu muzejsku publiku. Tako su u jednomjesečnom obilježavanju Međunarodnog dana muzeja u Hrvatskomu prirodoslovnom muzeju posebno vesela bila djeca koja su ga posjetila. Muzej je u program za djecu uključio razgledavanje zoološkog odjela Muzeja gdje su djeca upoznavała životinje - muzejske eksponate, a potom su neke od njih u lutarskoj predstavi upoznali u drugačijem svjetlu. Takav susret prirodoslovlja i dramske umjetnosti u tom se muzeju ustalio, pa je prestao biti eksperiment i postao uobičajena praksa.

Posljednjih godina brojna događanja redovito imaju edukativni karakter - sadržaji se ciljano namjenjuju djeci i mladima. Među uspješnim programima izdvaja se projekt Moderne galerije u Zagrebu *10 škola – 10 umjetnika*, koji posljednjih godina okuplja mlade iz deset gimnazija diljem Hrvatske. Umrežavanjem tih škola preko muzeja mladi sudionici imali su višestruke koristi, među kojima je važna činjenica da su oni tijekom trajanja projekta stjecali znanja o umjetnosti te su se osposobljavali za "kustosku profesiju" (ovogodišnji primjer). Većina drugih edukativnih programa organiziranih međumuzejskom suradnjom realizirana je u sklopu edukativne nagradne igre *Original*, koju je provela Sekcija za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju HMD-a. U igri su sudjelovale 54 institucije, a vodila ju je Galerija Antuna Augustinčića. Galerija je organizirala i tradicionalnu završnu svečanost u Klanjcu te 2. putujuću izložbu *postera muzeja sudionika*, na kojima je prezentirana tema obilježavanja Međunarodnog dana muzeja *Museums as agents of social change and development / Muzeji kao dionici društvenih promjena i razvoja*.

Razvoj tehnologije i aktivno uključivanje suvremenih medija u standardni komunikacijski sustav muzeja pridonijelo je tome da i navedene institucije osmisle aktivnosti za svoju publiku te da počnu primjenjivati nestandardne oblike komunikacije. Muzej moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci u sklopu šezdesete obljetnice Muzeja prezentirao je netipičnu izložbu nazvanu *Formalno i angažirano*, koja je participirala i u obilježavanju Međunarodnog dana muzeja. Muzej je na toj izložbi na različitim razinama prikazao svoj fundus, i to na klasičan način i virtualno, putem online kataloga. U osmišljavanju prezentacije izložbi sudjelovalo je stručno osoblje te druga raznorodna publika, uključujući prvi put i korisnike web stranica Muzeja. Njima je nakon uvida u online zbirku Muzeja, u sklopu projekta *Otkrijte zbirku koja Vam pripada!*, omogućeno aktivno sudjelovanje u izložbi.

Zainteresirani su korisnici nakon ispunjavanja online upitnika odabrali umjetnine za svoju izložbu, a stručno osoblje Muzeja organiziralo ju je prema virtualnom konceptu korisnika. One su tjedno mijenjane, a bile su postavljene u izdvojenom dijelu izlagačkog prostora kao integralni dio izložbe *Formalno i angažirano*.

Model postavljanja fundusa Muzeja moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci u virtualni prostor Weba internacionalizirao je njegovu prezentaciju. Cjelokupni koncept, u kojemu i internetski medij ima udio, te participacija u kreiranju

FORMALNO ↔ ANGAŽIRANO

IZLOŽBA IZ ZBIRKE MUZEJA MODERNE I SUVREMENE UMJETNOSTI RIJEKA

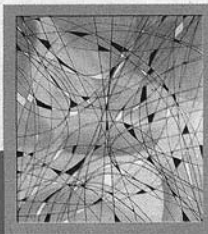
Pozivamo vas da se uključite u izbor radova iz zbirke MMSU-a i aktivno sudjelujete u izložbi! Pregledajte online zbirku na www.mmsu.hr, preuzmite Upitnik, dostavite ga ispunjenog na e-mail adresu te sudjelujte u odabiru radova za izložbu po izboru posjetitelja.

Do sada izloženo 69 radova!
Naš cilj: Predstaviti 500 radova u razdoblju od 15. veljače do 15. lipnja 2008.

info. tel. 051/334 280, mmsu-rijeka@ri.t-com.hr

Bruno Bulić,
Autoportret, 1946.

Aleksandar Srnec,
Kompozicija U-P-14, 1953.

izložbe(i) u kojem(ima) je sudjelovalo kustoski tim Muzeja, gosti iz srodnih institucija te korisnici Weba, omogućio je da se u elitizirani oblik muzejske struke unese dimenzija "demokratičnosti".

Broj posjeta u hrvatskim muzejima uz obilježavanje Međunarodnog dana muzeja, nažalost, ne možemo izraziti brojčano jer nisu vođene precizne evidencije. Važnost te manifestacije nije atrakcija kojom se privlače posjetitelji već njezina usmjerenost na promociju struke, edukaciju, prezentaciju različitih stručnih sadržaja i sl. Uz ovogodišnje obilježavanje primijetili smo jedan drugi problem – vrijeme posjeta muzeja. Kako je 18. svibnja 2008. bila nedjelja, to je za većinu muzeja značilo da su za posjetitelje otvoreni do 13.00 sati. Međutim, usprkos tome, određen broj muzeja osigurao je potrebnu infrastrukturu te je tog dana zainteresiranim posjetiteljima omogućio popodnevni, pa čak i večernji dolazak u muzej. Među onima koji su se posebno potrudili da taj dan sadržajima obogate i atraktivno ga osmisle jest Arheološki muzej Naron, Vid / Metković. Taj je dan Muzeju posebno važan jer je to bio ujedno i njegov prvi "rođendan" (otvoren je 18. svibnja 2007.). Na cjelodnevna događanja odazvalo se je 800 posjetitelja, što je za taj muzej velik broj, s obzirom na to da se nalazi u naselju Vid, koje ima upravo toliko stanovnika.

Izdavanjem određenih primjera realiziranih projekata muzeja (više o pojedinačnim događanjima može se vidjeti na web stranicama MDC-a, i to u arhivi projekta *Međunarodni dan muzeja*, na adresi: <http://www.mdc.hr/main.aspx?id=421>) pokušali smo predstaviti samo segment složenosti rada muzeja, posebice u dijelu komunikacije sa zajednicom u kojoj djeluju. Izbor je više bio usmjeren na angažiranost muzeja s obzirom na društvena, politička, socijalna, kulturna pitanja, kao i na metodologiju animiranja posjetitelja te na specifičnost realiziranih projekata. Suvremeno društvo proživljava ubrzane promjene koje zahvaćaju i hrvatske muzeje, koji pokazuju tendenciju uklapanja u opće društvene trendove, posebno komunikacijske. Osim toga, uspostavljena je međumuzejska suradnja te, jednako tako, međuinstitucionalna suradnja i umrežavanje na različitim razinama. Obilježavanju teme u cjelini se prišlo heterogeno, a ista tendencija prevladava i u programima pojedinačnih muzeja.

Jedan od slikovitih odgovora i poruka koju je muzejska zajednica Hrvatske uputila javnosti uz preporučenu temu iskazuje prigodni plakat nazvan MINIMUMAXIMUMUSEUM 33333. Plakat u izdanju MDC-a odabran je na organiziranom pozivnom natječaju za izbor plakata, na kojemu su surađivali HNK ICOM i HMD. Njegov autor Boris Ljubičić muzej je simbolički predstavio malim svijetlećim tijelom smještenim u središtu plakata, od kojega se po vertikali, u uskom snopu, širi svjetlost. Podloga plakata svedena je na ornament načinjen od horizontalnih pravilnih redova slova složenih u neprekinuti niz riječi *minimummaximummuseum*. Autorova je namjera bila da gotovo neprimjetnim vezanjem riječi *minimum*, *maximum*, *museum* uvede u novi kontekst vrijednosti. U svom je objašnjenju istaknuo da na plakatu ...interpretira tezu da je muzej interpoliran između maksimuma i minimuma, kao poseban potencijal društva i mogući pokretač promjena i razvoja.

Oblikovanje plakata *minimummaximummuseum* autora Borisa Ljubičića stručnjaci Graphis Poster Annual 2010 (New York) ocijenili su izvrsnim te mu dodijelili Gold Award.

Primljeno: 3. srpnja 2008.

INTERNATIONAL MUSEUM DAY 2008 – Theme: Museums as generators of social changes and development

The museum scene in Croatia, from the middle of April to May 18, the day on which International Museum Day is celebrated, is traditionally defined by events organised to complement this occasion. The Museum Documentation Centre initiated this event for the 28th time in 2008, featuring the recommended ICOM theme Museums as agents of social change and development. This is the reason why in this period the museums put on various different projects encouraging interaction with the community.

The number of institutions – museums and galleries included in the celebration – has in the last few years settled around a hundred, and yet the total number of events has increased. The reports for 2008 show that 20% more miscellaneous events were put on (240). The analysis suggests that the organisation of events is very usually seen (85), as is a certain number of other activities – expertises, forums and outings, but more commonly there will be such other activities as workshops (38), play rooms (15), presentations (39), events (18), lectures (19), concerts (5), campaigns (9) and in particular happenings (11).

sl.3. Pozivnica izložbe *Formalno – angažirano* za uključivanje u izbor radova iz Zbirke MMSU-a i aktivno sudjelovanje u stvaranju izložbe, Muzej moderne i suvremene umjetnosti, Rijeka.

sl.4. Plakat za muzejsku edukativnu akciju *Original, HMD – Sekcija za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju*.

